

Mykologické exkurze do údolí Černé Ostravice a lesa Rovňa

Mycological field trips to Černá Ostravice valley and Rovňa forest

JIŘÍ LEDERER

Pržno 233, CZ-739 11 Frýdlant nad Ostravicí

Abstract: The first mycological field trip to the Černá Ostravice valley, a part of the village of Staré Hamry (Beskydy Mts, Czech Republic), took place on September 9, 2023. The second field trip took place in the Rovňa forest near the village of Zelinkovice (Moravia, Czech Republic) on September 29, 2023. Several rare and interesting species were seen during these field trips, including *Abortiporus biennis*, *Russula albonigra* and *Sparassis brevipes*.

Keywords: fungi, macromycetes, Beskydy Mts, Moravian-Silesian region, mycofloristics

Taxonomické pojetí a nomenklatura: Kirk (2023), Kaplan et al. (2019)

Moravskoslezská pobočka ČBS pořádala ve spolupráci s Muzeem Beskyd Frýdek-Místek pro členy pobočky a jiné zájemce v roce 2023 dvě mykologické exkurze. Obě exkurze vedl Jiří Lederer.

První exkurze mířila do Moravskoslezských Beskyd. V sobotu 9. září byl krásný letní den, a tak se na srazu ve Starých Hamrech na počátku údolí Černé Ostravice sešlo přes třicet zájemců o houby. Na úvod se podařilo prezentovat asi dvacet druhů, předem nasbíraných v okolí. Pozornost vzbudily především dvojice podobných druhů, například nejedlý hřib kříšť (*Caloboletus calopus*) a jedlý hřib kovář (*Neoboletus luridiformis*), nejedlá holubinka ostrolupenná (*Russula acrifolia*) a jedlá h. černající (*R. nigricans*) nebo jedlá muchomůrka růžovka (*Amanita rubescens*) a jedovatá m. tygrovaná (*A. pantherina*) aj. Pro houbaře je důležité znát jejich rozlišovací znaky.

Cesta vedla nejprve sušší smrčínou s podrostem borůvčí na úbočí kóty Příslop. Na vrcholu stoupání bylo i několik pěkných buků. Objevovaly se běžné druhy hub jedlých i nejedlých. Nejhojněji zde rostla nepříliš kvalitní, ale jedlá muchomůrka ryšavá (*Amanita fulva*) z podrodu pošvatka. Trasa dále pokračovala proti proudu řeky okolo téměř vyschlého pramene Čerstvá voda do okolí potoka Cirošok. Lesy okolo mají bohaté mechové patro a v době růstu hub jsou plné hříbovitých druhů. Nyní byl růst dost slabý, hojný byl jen hřib žlučník (*Tylopilus felleus*). U cesty byla nalezena i jedna z miniaturních pečárek – p. odlišná (*Agaricus semotus*), nacházená velmi zřídka.

Cílem exkurze bylo také rašeliniště na pravém břehu Černé Ostravice. Zajímavé jsou hlavně vysoké polštáře mechů, nejvíce samozřejmě různých rašeliníků (*Sphagnum*). Jezírka hostí pěknou populaci dáblíku bahenního (*Calla palustris*). Účastníky zaujal i charakter okolního lesního porostu připomínajícího téměř přirozený les. Houby

Obr. 1. Šupinovka ohnivá (*Pholiota flammans*) má zářivě žlutou až žlutooranžovou barvu, vyrůstá ve skupinách nebo trsech na odumřelém dřevě jehličnanů. Rašeliniště u potoka Cirošok na pravém břehu Černé Ostravice. – Foto J. Lederer

Obr. 2. V okolí Bílé a Černé Ostravice byla dříve na několika místech známá vzácná holubinka černobílá (*Russula albonigra*). Nález potvrdil, že zde stále roste. Kulturní smrčina nedaleko pramene Čerstvá voda v údolí Černé Ostravice. – Foto J. Lederer

Obr. 3. Starší plodnice různopórky pletové (*Abortiporus biennis*). Jihozápadní část lesa Rovňa u pařezu listnáče. – Foto J. Lederer

zde ovšem moc nerostly. Botaniky zaujal i odkvetlý jednokvíték velekvěť (*Moneses uniflora*). Na staré plodnici holubinky černající vyrůstaly drobné plodničky rovetky cizopasně (*Asterophora parasitica*). Ta je považována za vzácnější, ovšem pro drobné rozměry jde spíše jen o přehlížený druh. V tomto místě již byla nalezena v minulosti několikrát. Na samém okraji rašeliniště ležel kmen smrku porostlý zářivě žlutooranžovými plodnicemi šupinovky ohnivé (*Pholiota flammans*; obr. 1).

Dále cesta vedla podél pravého břehu řeky celkem jednotvárnou mechatou smrčinnou. Druhy hub se v podstatě opakovaly jako na již ušlé trase. Přesto zde byly nalezeny dva vzácné druhy (cf. Socha et al. 2011, AOPK 2023). Nejprve holubinka černobílá (*Russula albonigra*; obr. 2) a vzápětí kotrč, pravděpodobně kotrč štěrbákový (*Sparassis brevipes*). Ten byl ovšem ve velmi špatném stavu. Na závěr exkurze těsně před opuštěním lesního porostu se diskutovalo nad nálezem několika rostlin ostřice zelenoklasé (*Carex agastachys*), kterou mnozí z nás donedávna nazývali o. převislou (*C. pendula*).

Druhá exkurze mířila do lesa zvaného Rovňa na západním okraji města Frýdku-Místku v místní části Zelinkovice nad vodní nádrží Olešná. V sobotu 23. září 2023 byl deštivý den a trvale pršelo během celé exkurze. Přesto 12 „statečných“ vyrazilo od zastávky autobusu na trasu lesem Rovňa. Jedná se o příměstský les s různými typy stejnověkých i různověkých, smíšených i (téměř) jednodruhových porostů na sušších i podmáčených místech okolo četných potoků. Po uplynulém sušším období byly některé

potoky vyschlé, a i hub bylo velice málo. Našly se většinou běžné druhy, včetně řady jedlých, které si účastníci odnesli domů. Velkou pozornost vzbudilo množství exemplářů – odhadem více než 100 – mloka skvrnitého (*Salamandra salamandra*), které vylákal z úkrytů déšť po suchém období. Na nejvyšším bodě u malého rybníčku se skrovným litorálem se trasa otočila zpět. V této části byla nalezena různopórka pleťová (*Abortiporus biennis*; obr. 3), vzácnější chorošovitá lignikolní houba s charakteristickými potrhanými rourkami na spodní straně různě laločnatě tvarované plodnice. Téměř na konci byl objeven stojící kmen olše porostlý čerstvě vyrostlými krásně barevnými plodnicemi rezavce lesknavého (*Xanthoporia radiata*), který zde však vzácný není. Nedaleko se ještě našel ležící kmen zcela porostlý plodnicemi pevníku plstnatého (*Stereum submentosum*), kterému po otlacení hymenofor výrazně žloutne.

Nejzajímavější nalezené taxony jsou holubinka černobílá (*Russula albonigra*; EN), kotrč štěrbákový (*Sparassis brevipes*; EN) a různopórka pleťová (*Abortiporus biennis*). Kategorie ohrožení jsou uvedeny podle Červeného seznamu hub (makromycetů) České republiky (Holec & Beran 2006). Všechny tyto taxony byly na uvedených lokalitách autorem příspěvku v minulosti již několikrát sbírány, a tak se potvrdila stabilita jejich výskytu.

Přestože houby rostly velmi slabě, každý si nesl v košíku něco domů. Většina účastníků se naučila poznávat i několik nových druhů. Obě exkurze tak splnily svůj úkol na poli osvěty, poznání mykoflóry navštívených oblastí i houbařských úlovků. Obohacím byly i zážitky botanické a zoologické.

Použité zdroje

- AOPK (2023): Nálezová databáze ochrany přírody [online]. – URL: <https://portal.nature.cz/nd/> (navštíveno 28. 10. 2023).
- Holec J. & Beran M. [eds] (2006): Červený seznam hub (makromycetů) České republiky. – Příroda, 24: 1–282.
- Kaplan Z., Danihelka J., Chrtek J. jun., Kirschner J., Kubát K., Štech M. & Štěpánek J. [eds] (2019): Klíč ke květeně České republiky. Ed. 2. – Academia, Praha.
- Kirk P. M. (2023): Index fungorum [online]. – URL: <http://indexfungorum.org/> (navštíveno 20. 12. 2023).
- Socha R., Hálek V., Baier J. & Hák J. (2011): Holubinky (*Russula*). – Academia, Praha.

Příloha č. 1 – Seznam nalezených taxonů v údolí Černé Ostravice, 9. září 2023

(sestavil J. Lederer)

Seznam lokalit

1. 99a. Radhošské Beskydy, 6576b, Staré Hamry (okres Frýdek-Místek): sušší vyspělý smrkový les s podrostem borůvčí a ojedinělou příměsí buku na jižním úbočí kóty Příslop (782 m n. m.), asi 500 až 800 m JV od vrcholu, 49°27'44"N, 18°28'27"E, 570–610 m n. m.
2. 99a. Radhošské Beskydy, 6576b, Staré Hamry (okres Frýdek-Místek): rašeliniště podél nejdolejší části toku potoka Cirošok a při jeho ústí do Černé Ostravice s bohatým mechovým patrem, jezírky a řídkým různověkým porostem smrku s ojedinělou příměsí listnáčů, především olše lepkavé asi 1,5 km V od soutoku Černé a Bílé Ostravice a 600 m Z od kóty Stupný (601 m n. m.), 49°27'32"N, 18°29'19"E, 545 m n. m.
3. 99a. Radhošské Beskydy, 6576b, Staré Hamry (okres Frýdek-Místek): kulturní středněvěká smrčina mezi „Slezskou cestou“ a pravým břehem Černé Ostravice od potoka Cirošok až po pramen „U čerstvé vody“ s bohatým mechovým patrem a okolo drobných vodotečí s vlhčími sníženinami, asi 800 až 1600 m SV od soutoku Černé a Bílé Ostravice, 49°27'33"N, 18°28'58"E, 550–560 m n. m.

houby

Agaricus semotus: 3; *Albatrellus ovinus*: 1; *Amanita citrina*: 1, 3; *A. excelsa*: 1, 3; *A. fulva*: 1, 2, 3; *A. pantherina*: 1, 3; *A. regalis*: 3; *A. rubescens*: 1, 2, 3; *Amaropostia stiptica*: 1, 2, 3; *Asterophora parasitica*: 2;
Boletus edulis: 2, 3;
Calcipostia guttulata: 1, 3; *Caloboletus calopus*: 1, 3; *Calocera viscosa*: 1, 2, 3; *Cantharellus amethysteus*: 1, 3; *C. cibarius*: 1, 3; *Chalciporus piperatus*: 3; *Collybiopsis confluens*: 1, 3; *Cortinarius cinnamomeus*: 1, 3; *C. flexipes*: 2; *C. rubellus* (VU): 2; *C. sanguineus*: 1, 2, 3; *C. traganus*: 3; *Cortinarius* sp.: 1, 2, 3; *Craterellus tubaeformis*: 2, 3; *Cystoderma amianthinum*: 1;
Echinoderma asperum: 1, 3;
Fomitopsis pinicola: 1, 2, 3;
Ganoderma applanatum: 1, 2, 3; *Gloeophyllum abietinum*: 1, 3; *G. odoratum*: 1, 2, 3; *Gymnopilus sapineus*: 1, 3;
Hydnum repandum: 3; *Hypholoma fasciculare*: 1, 3; *H. sublateritium*: 1; *Hypomyces chrysospermus*: 1, 3; *H. viridis*: 2;
Imleria badia: 1, 3;
Laccaria amethystina: 1, 2, 3; *Lactarius camphoratus*: 1; *L. helvus*: 2, 3; *L. rufus*: 3; *L. serifluus*: 1; *L. vellereus*: 1, 3; *Lycoperdon perlatum*: 1, 2;
Mycena galericulata: 3; *M. galopus*: 1, 2, 3; *M. pura*: 3;
Neoboletus luridiformis: 1;
Pholiota flammans: 2; *Postia ptychogaster*: 3;
Ramaria eumorpha: 3; *Russula acrifolia*: 1, 3; *R. aeruginosa*: 1, 3; *R. albonigra* (EN): 3; *R. badia*: 1, 3; *R. chloroides*: 1; *R. emetica*: 1, 2, 3; *R. fellea*: 1, 3; *R. mustelina*: 1; *R. nauseosa*: 2, 3; *R. nigricans*: 1, 3; *R. ochroleuca*: 1, 3; *R. queletii*: 1, 2, 3; *R. subfoetens*: 1; *R. vinosa*: 1, 2, 3; *R. viscida*: 3; *R. xerampelina* agg.: 3;
Scleroderma citrinum: 1, 2; *Sparassis brevipes* (EN): 3;
Tylopilus felleus: 2, 3;

Xerocomellus chrysenteron: 1; *X. pruinatus*: 1, 3; *Xerocomus subtomentosus*: 1; *Xeromphalina campanella*: 3.

Příloha č. 2 – Seznam nalezených taxonů v lese Rovňa u Zelinkovic, 23. září 2023

(sestavil J. Lederer)

Seznam lokalit

1. 84a. Beskydské podhůří, 6375b, Frýdek-Místek (okres Frýdek-Místek): místní část Zelinkovice, smíšený různověký les na úpatí Palkovických hůrek na západním okraji města a v severovýchodní části lesa Rovňa, asi 900 m J od středu Zelinkovic a 700 m Z od břehu vodní nádrže Olešná, 49°39'21,1"N, 18°18'01,6"E, 320–350 m n. m.
2. 84a. Beskydské podhůří, 6375b, Palkovice (okres Frýdek-Místek): místní část Stará Osada, smíšený různověký les na úpatí Palkovických hůrek na severním okraji obce a v jihozápadní části lesa Rovňa, asi 2,1 km S od středu Palkovice a 700 m Z od břehu vodní nádrže Olešná, 49°39'08,9"N, 18°17'59,1"E, 350–380 m n. m.

houby

Abortiporus biennis: 2; *Agaricus arvensis*: 1; *Amanita excelsa*: 2; *A. fulva*: 1, 2; *A. muscaria*: 1, 2; *A. pantherina*: 1; *A. porphyria*: 2; *A. rubescens*: 1, 2; *A. vaginata*: 2; *Amaropostia stiptica*: 2; *Collybiopsis confluens*: 1, 2; *C. peronata*: 1, 2; *Fomes fomentarius*: 1; *Fomitopsis pinicola*: 1, 2; *Ganoderma applanatum*: 2; *Gloeophyllum abietinum*: 2; *G. odoratum*: 1, 2; *Gymnopus androsaceus*: 2; *G. dryophilus*: 1, 2; *G. erythropus*: 2; *Hypholoma fasciculare*: 1, 2; *Megacollybia platyphylla*: 1, 2; *Mycena galericulata*: 1, 2; *M. galopus*: 2; *M. pura*: 1, 2; *M. rosea*: 1; *M. zephrus*: 1; *Pluteus cervinus*: 2; *Russula aeruginosa*: 1, 2; *R. atropurpurea*: 1, 2; *R. mairei*: 1; *R. vesca*: 1, 2; *R. violeipes*: 1; *R. virescens*: 1; *Scleroderma citrinum*: 1, 2; *S. verrucosum*: 1; *Stereum hirsutum*: 1, 2; *S. subtomentosum*: 1; *Trametes gibbosa*: 1; *T. hirsuta*: 1, 2; *T. ochracea*: 2; *T. versicolor*: 1, 2; *Xanthoporia radiata*: 1; *Xerocomus ferrugineus*: 1; *Xylaria hypoxylon*: 1, 2; *X. longipes*: 2.